

**DETSKÁ
PÁTRACIA
HRA**

17. 5. – 31. 8. 2025
PO STOPÁCH MOCNÝCH
VLÁDCOV TREŇČÍNA

Vydaj sa do minulosti mesta, hľadaj nápovede a odhaľ dávnu históriu Trenčína.

Vítaj, priateľu!

Som Štefan I. Ilešházi, prvý z nášho rodu, ktorého meno je späté s Trenčínom. V roku 1586 som sa stal trenčianskym županom. O štyri roky som kúpil Trenčiansky hrad a celé panstvo. Patril som k najbohatším v Uhorsku. Bol som tvrdý, húževnatý a nezlomný bojovník telom i dušou.

Náš rod ovplyvňoval dejiny hradu a mesta viac ako 240 rokov. V tomto období bol život veľmi ťažký. Mesto postihli viaceré požiare, veľa obyvateľov zomrelo kvôli morovej epidémii. Obyvatelia sa museli brániť rôznym vojskám i tureckému obliehaniu.

Boli sme to my, Ilešháziovci, ktorí sme sa zaslúžili o rozvoj mesta a celého regiónu. Boli sme známi ako podporovatelia vzdelania, umenia, vybudovali sme rozsiahlu knižnicu a obrazovú zbierku. Bývanie na Trenčianskom hrade nebolo pre nás veľmi pohodlné, a preto sme si neskôr vybudovali nové sídlo v kaštieli v Dubnici nad Váhom. Okrem kaštieľa tu vznikla i oranžéria s exotickými rastlinami, krásny francúzsky park a menšia zoologická záhrada. Pričinili sme sa aj o rozvoj kúpeľov v Trenčianskych Tepliciach.

Okrem Trenčianskeho hradu je v meste viacero pamiatok, ktoré súvisia s nami, Ilešháziovcami. Vieš, ktoré to sú? Aké dôležité historické udalosti sa počas našej vlády stali?

Ak sa chceš dozvedieť viac, vydaj sa na malú expedíciu za poznaním.

Informácie o pátračke

Pre koho je hra určená: pre všetky zvedavé deti

Vzdialenosť: 900 m, trasa je bezbariérová

Potrebný čas: 45 - 60 min

Vybavenie na cestu: tento hrací plán, ceruzka alebo pero, dobrá nálada a chuť objavovať

Ako pátračka prebieha

1. Preštuduj si mapu a vydaj sa na stanovište podľa čísiel na mape.
2. Prečítaj si v pláne úlohu k miestu, na ktorom sa práve nachádzaš.
3. Vyrieš úlohu a odpoveď napíš do tajničky k číslu úlohy.

Po vyriešení pátračky sa môžeš zastaviť s vyplneným hracím plánom v Kultúrno-informačnom centre na Mierovom námestí alebo v Mestskej veži na Sládkovičovej ulici. Ak budeš mať správne vyplnenú tajničku, môžeš si vyzdvihnúť malú odmenu.

Úlohy pre pátračov

1. Ako vyzeral Trenčín v minulosti

Kultúrno-informačné centrum

Na obrázku vo výklade je nakreslené mesto tak, ako vyzeralo pred 325 rokmi. Život v meste bol odlišný od toho, ako ho poznáme dnes. V tom čase nejazdili autá, vlaky či lietadlá. Ľudia sa prepravovali peši, na koňoch a vozoch. Neboli ani mobily, televízory, obchodné centrá. Informácie ľudia nachádzali v knihách, oblečenie a veci potrebné k životu vyrábali remeselníci, jedlo si museli väčšinou sami dopestovať. Trenčín bolo malé slobodné kráľovské mesto a malo približne 1800 obyvateľov. Dnes tu žije 54 000 obyvateľov.

🔍 Nájdi na starom obrázku vo výklade dve stavby, ktoré môžeš v Trenčíne nájsť i dnes:

- a) Trenčiansky hrad
- b) železničný most
- c) Farský kostol
- d) zimný štadión

Do tajničky doplň názov stavby, ktorá je na obrázku najvyššie.

2. Komu patril kostol na námestí

Kostol začali stavať v roku 1653. Jeho stavbu podporoval i Juraj Ilešházi, ktorý venoval jeden z pozemkov a kamene na stavbu. Vzorom stavby boli kostoly v Ríme a Viedni. Po 55 rokoch kostol postihol veľký požiar. Zostali len holé múry a museli ho opraviť a vymalovať. A to tak krásne, že o ňom mnohí hovorili, že v celom Uhorsku nie je krajší kostol ako tento.

🔍 V minulosti patril kostol reholi jezuitov, neskôr sa oň starala iná rehoľa. Jej názov nájdeš v tabuľke, len musíš zameniť čísla za písmenká podľa nasledovného kľúča:

1 – R
2 – T
3 – I

4 – S
5 – P
6 – A

5	3	6	1	3	4	2	3

Tajný tip pre zvedavých pátračov: Ak bude kostol otvorený, nazri dovnútra. Hlavný oltárny obraz je vysoký viac ako 7 m a je jedným z najvyšších obrazov na Slovensku. Autor obrazu sa pri maľbe schodiska vraj inšpiroval schodiskom, ktoré vedie k Matúšovej veži na Trenčianskom hrade.

3. Prvá tlačiareň v Trenčíne *rohová budova pri Mestskej veži*

Budova bola v minulosti jednou z najväčších a najkrajších na Mierovom námestí. Patrila llešháziomcom. V roku 1637 tu založili prvú tlačiareň v Trenčíne. Počas 27 rokov vytlačila 250 druhov rôznych kníh, učebníc, kalendárov či cestopisov v češtine, latinčine i slovenčine. Postup tlače bol v tom čase pomalší ako dnes. Každé slovo bolo potrebné poskladať z kovových kociek. Na každej kocke bolo jedno písmenko. Tak sa vytvorila forma, na ktorú sa naniesla farba a potom sa strana vytlačila.

zdroj: sk.wikipedia.org

🔍 Na budove nájdeš pamätnú tabuľu, ktorá je venovaná tlačiarňi. Na tabuli nájdeš i meno kníhtlačiara, ktorý ju založil. To píše do tajničky.

4. Historická dlažba na námestí *v strede námestia medzi pódiom a Mestskou vežou*

V minulosti bolo Mierové námestie vydláždené veľkými okruhliakmi. Kúsok takejto dlažby môžeš vidieť na námestí. Majstri stavebníci ju položili pred viac ako 350 rokmi. Po týchto okruhliakoch teda chodili aj llešháziomci. Postupne sa na ne dostali náplavy, črepy, kusy dreva až pôvodná dlažba celkom zmizla. Vykopali ju až archeológovia počas rekonštrukcie námestia v roku 2017.

🔍 Do tajničky napíš iný názov pre okruhliak (toto slovo sa začína na písmeno, ktorým sa končí slovo okruhliak).

5. Trenčín ako centrum remeselníkov *modrý dom pri pódiu*

Vieš, z čoho žili Trenčania v minulosti? Mnohí boli poľnohospodári, chovali dobytok alebo sa venovali remeslám. Trenčín bol kedysi centrom remeselníkov. Svoje dielne tu malo okolo 250 majstrov. Venovali sa až 41 rôznym remeslám. Boli tu obuvníci, kováči, mäsiari, stolári, mydlári, krajčíri, mlynári, medovníkari, hrnčiari, gombičkári, farbiari, kamenári.

🔗 **Do tajničky napíš, ako sa volá remeselník – pán času, ktorý dnes pracuje v modrej budove.**

6. Ako sa v Trenčíne varilo pivo *meštiansky dom Lanús*

Pivo patrí k najstarším alkoholickým nápojom. Trenčín získal právo varenia piva už v roku 1380. Na základe tohto povolenia sa mohlo v Trenčíne variť a predávať pivo. To z Trenčína malo veľmi dobrú povesť. Vyvážalo sa do širokého okolia a na pltiach sa po rieke vozilo i do Komárna, kde ho ľudia poznali pod názvom „slovenské pivo“. Na začiatku 18. storočia bolo v Trenčíne 36 malých rodinných pivovarov.

zdroj: sk.wikipedia.org

🔗 **Vieš, ako sa volá špeciálna rastlinka, ktorá sa i dnes používa pri varení piva? Prvé písmenko tohto slova je ch.**

7. Mestský palác Ilešháziovcov

Trenčianske múzeum

Spočiatku túto budovu Ilešháziovci prenajímali. Býval tu pekář, felčiar (ránhojič, ktorý robil malé chirurgické zákroky), kominár, nožiar a na prízemí sa čapovalo pivo. Od roku 1734 bol palác sídlom župy, pracovali tu župní úradníci. Vo veľkej sále sa konali župné zhromaždenia, nachádzal sa tu archív a býval tu podžupan. Aby sa do pokladnice župy nedostali zloději, na okno osadili mrežu. Sídlom Trenčianskeho múzea sa budova stala v roku 1940, v tomto období sa opravuje. Nad balkónom je veľký erb a okolo okien latinský text, ktorý hovorí že budovu

zdroj: sk.wikipedia.org

„postavil Ján Ilešházi, večný trenčiansky a liptovský župan za iniciatívy svojho otca Jozefa, počas panovania pobožnej, nepremožiteľnej cisárovnej Márie Terézie“.

🔍 Nájdí okolo okien informáciu, ako sa píše meno cisárovnej po latinsky a to vpíš do tajničky.

8. Tajná chodba na Trenčiansky hrad

Život v období Ilešháziovcov nebol jednoduchý, prebiehali rôzne boje o majetok. Hádky s cisárom Rudolfom II. vyvrcholili zhabaním majetku Štefana I. Ilešháziho. Keď prišli cisárski vyslanci do mesta prevziať majetok, väčšina cenností už bola mimo mesta. Cisár sa rozgneval a nariadil mestu, že mu musí zabrániť vstúpiť na hrad. Pretože si mesto nechcelo pohnevať ani Ilešháziho ani cisára, odpísalo, že Ilešházi má tajný vchod na hrad a mesto mu nevie zabrániť vstúpiť na hrad. Touto šikovnou výhovorkou vznikla povesť o tajnej chodbe na Trenčiansky hrad.

🔍 Do tajničky napíš názov ulice, ktorou sa dnes môžeš dostať na hrad. Odpoveď môžeš nájsť i na mape v pátračke.

9. Spomienka na ťažké obdobie

Morový stĺp

V roku 1712 Ilešháziovci nechali postaviť Morový stĺp ako spomienku na obeť morovej epidémie, ktorá mesto postihla. Podľa legendy bol mor zázračne ukončený vďaka svätému Františkovi Xaverskému, ktorý bol považovaný za ochrancu mesta. Vojak, ktorý bol na stráž, vraj uvidel zvláštnu žiaru na oblohe. Z nebies sa zniesol biely oblak a na ňom bol svätý František. Vojak ho pozdravil znamením kríža mečom a mor zázračne skončil. Toto obdobie bolo snáď najhorším obdobím v histórii mesta. Kvôli hladu, chorobám, obliehaniu mesta, požiarom a epidémiám sa počet obyvateľov mesta znížil z 8 000 na 1 000.

🔗 Na podstavci je v latinčine vytesané meno grófa, ktorý ho dal postaviť. Vo štvrtom riadku nájdeš meno Nicolaus Illeshazy. Majstri kamenári však jedno písmenko vynechali. Nájdí ho a napíš do tajničky.

10. Kláštorňý komplex ako centrum vzdelania

Piaristické gymnázium

Táto stavba vedľa piaristického kostola bola v minulosti kláštorňým komplexom, v ktorom žili mnísi. Mali tu školu i lekáreň. Ilešháziovci školu podporovali a viacerí z nich sa tu i vzdelávali. Vyučovacím jazykom bola latinčina, učila sa rétorika, ale i divadlo a hudba. Vyučovalo sa 2 hodiny dopoludnia a 2 hodiny popoludní. Písomné práce študenti dostávali každý deň okrem soboty. Sobota bola opakovací deň. Na škole študovalo viacero významných a slávnych osobností. My dnes spomenieme matematika a astronóma Maximiliána Hella, po ktorom bola pomenovaná planétka vo vesmíre.

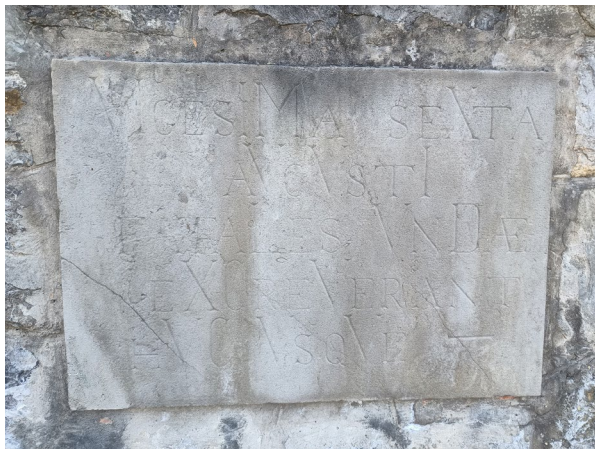

zdroj: sk.wikipedia.org

🔗 Jej meno vieš poskladať z prvých 3 písmen mena a prvých 4 písmen priezviska astronóma. To doplň do tajničky.

11. Pamiatka na veľkú povodeň múr Piaristického gymnázia

Táto nenápadná tabuľa odkazuje na povodeň, ktorá Trenčín postihla v roku 1813. Zničila úrodu na poliach, poškodila mnoho domov a zomrelo pri nej i 44 obyvateľov mesta. Podľa archívnych materiálov Štefan II. Ilešházi zachránil viacerym Trenčanom život. Jeho malú loďku ako jednu z mála neodplavila vysoká voda. Do nej vyťahoval topiacich sa ľudí. Takmer sa pri nej utopil i „otec českého dejepisu“ František Palacký, ktorý bol v Trenčíne na návšteve.

A práve po ňom sa dnes volá ulica, na ktorej stojíš. Na tabuli je označené, pokiaľ siahala voda pri povodni a po latinsky je tu napísané: „*Dvadsiateho siesteho augusta osudné vlny vystúpili potiaľto.*“

🔍 Do tajničky vpíš posledné slovo z tretieho riadka.

12. Ako sa kedysi volalo Štúrovo námestie

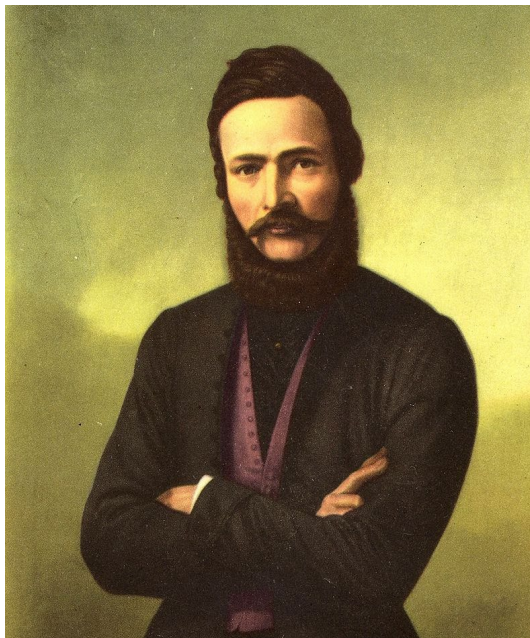
V dávnej histórii bol tento priestor za hradbami mesta. Bol tu cintorín a malé drevené domčeky. Neskôr, keď sa mesto rozrástlo a hradby sa zbúrali, vzniklo námestie. Dostalo meno Obilné námestie, pretože sa tu konali trhy s dobytkom a obilím. Pribudli murované domy remeselníkov, obchodníkov a krčmy. V 19. storočí bolo premenované na počesť významného šľachtického rodu na Ilešháziho námestie. Dnešné pomenovanie, Štúrovo námestie, má od roku 1919.

🔍 Dávnú studňu na námestí dnes stráži vodník Valentín. Do tajničky napíš zviera, ktoré je na jeho sieti.

💡 Tajný tip pre zvedavých pátračov: Na námestí nájdeš i poesiomat. Môžeš si vypočúť povesť o trenčianskom vodníkovi. Stačí len potočiť kľukou.

13. Prečo námestie dostalo meno po Štúrovi

Námestie sa dnes volá po významnej osobnosti, ktorá súvisí s Trenčínom. Ľudovít Štúr bol kodifikátorom slovenského jazyka – jazyka, ktorým v podstate hovoríš dnes. Jeho rodina istý čas žila v Trenčíne. Ale podľa poriadku. V evanjelickej cirkevnej škole vyučoval Samuel Štúr, otec Ľudovíta Štúra. V Trenčíne sa spoznal s trenčianskou rodáčkou Annou, matkou Ľudovíta Štúra. V Trenčíne sa narodil jeden z Ľudovítových bratov Karol Štúr, evanjelický farár, literát a pedagóg. A v Trenčíne je, okrem mamy, pochovaný najmladší brat Janko Štúr.

zdroj: sk.wikipedia.org

❓ Na modrej rohovej budove na Štúrovom námestí je zaujímavá maľba. Sú tu i vety, ktoré Štúr povedal. Do tajničky vpíš posledné dve slová z riadka, ktorý začína: a on v

14. Vstup do mesta bol chránený *Mestská veža*

Kedysi dávno slúžila ako hlavný vstup do mesta, prichádzali ňou významné návštevy, ale i nepriatelia, ktorí Trenčín ohrozovali. Volali ju i Dolná brána alebo Turecká veža. V období Ilešháziouvcov pre hroziace turecké útoky vežu vylepšili. Postavili pred ňu opevnený priestor – barbakan, ktorý vežu chránil. Ak by sa nepriatelia chceli dostať do mesta, museli by prekonať padací most nad priekopou, ktorá bola na dnešnej Sládkovičovej ulici.

❓ V okne Mestskej veže (musíš stáť na Mierovom námestí) sú umiestnené čísla. Prezradia ti, aká vysoká je veža dnes. Odpoveď napíš do posledného riadka tajničky.

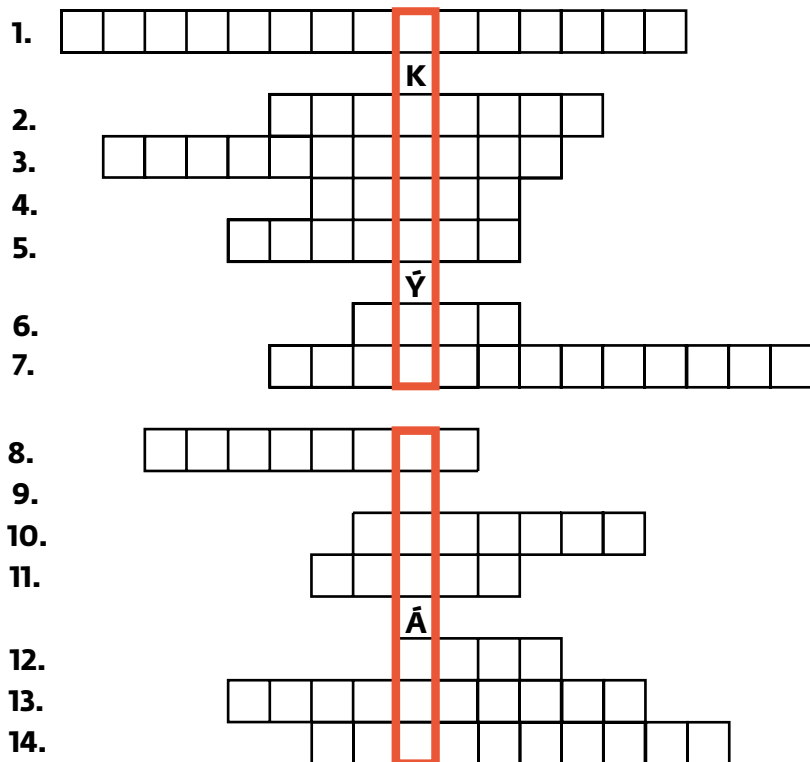
💡 **Tajný tip pre zvedavých pátračov:** V minulosti boli na veži iné hodiny. Hodinová ručička na nich bola väčšia, v duchu myšlienky, že hodiny sú oveľa dôležitejšie ako minúty. Ak si zvedavý ako vyzerá centrum mesta z výšky, môžeš navštíviť Mestskú vežu. Na poslednom podlaží sa nachádza časť hodinového stroja z hodinárskej firmy Jana Antla z Brna.

Ilustrácia: Trencheeno_art

V tajničke je ukrytý citát z knihy Apológia (Obrana slávnej župy Trenčianskej a mesta tohože mena), ktorú napísal v roku 1728 Ján Baltazár Magin. Študoval na gymnáziu v Trenčíne, pôsobil ako kňaz v Dubnici nad Váhom, kde ho pozval Mikuláš Ilešházi.

„Blahobyť obce sa nedá získať, ba ani udržať skvele vybudovanými hradbami, ani hojným počtom obyvateľstva, ale rozumnými
a“

V Trenčíne sa nachádzajú i ďalšie pamiatky, ktoré súvisia so slávnym rodom Ilešházi. Na Trenčianskom hrade si môžeš pozrieť ich rodovú galériu a po ceste môžeš nazrieť i do Farského kostola Narodenia Panny Márie. Nachádza sa tu ich pohrebná kaplnka.